

BOLLETTINO

SALA STAMPA DELLA SANTA SEDE

N. 0612

Sabato 03.12.2005

VISITA "AD LIMINA APOSTOLORUM" DEI PRESULI DELLA CONFERENZA EPISCOPALE DELLA POLONIA (II GRUPPO)

VISITA "AD LIMINA APOSTOLORUM" DEI PRESULI DELLA CONFERENZA EPISCOPALE DELLA POLONIA (II GRUPPO)

Alle ore 12 di oggi, il Santo Padre Benedetto XVI incontra il gruppo di Presuli della Conferenza Episcopale della Polonia, ricevuti in questi giorni, in separate udienze, in occasione della Visita "ad Limina Apostolorum", e rivolge loro il discorso che riportiamo di seguito:

- DISCORSO DEL SANTO PADRE
- TRADUZIONE IN LINGUA ITALIANA
- DISCORSO DEL SANTO PADRE

Drodzy Bracia w biskupim posługiwaniu

Serdecznie witam Was wszystkich. Cieszę się, że mogę gościć drugą grupę polskich biskupów przybyłych z wizytą *ad limina Apostolorum*.

1. Nowa ewangelizacja

Podczas swojej pierwszej pielgrzymki do Polski Jan Paweł II powiedział: „Od krzyża w Nowej Hucie zaczęła się nowa ewangelizacja: *ewangelizacja drugiego Millenium*. Kościoły również są jej świadkiem i sprawdzianem. Wyrosły one z żywej, świadomej i odpowiedzialnej wiary – i trzeba, aby jej nadal służyły. Ewangelizacja nowego tysiąclecia musi nawiązywać do nauki Soboru II Watykańskiego. Musi być, jak uczy tenże Sobór, *dziełem wspólnym* biskupów, kapłanów, zakonów i świeckich: dziełem rodziców i młodzieży" (9.06.1979).

To była jeśli nie pierwsza, to jedna z pierwszych wypowiedzi mojego wielkiego Poprzednika na temat nowej ewangelizacji. Mówił o drugim tysiącleciu, ale nie ma wątpliwości, że myślał już o trzecim. Pod Jego przewodnictwem weszliśmy w to nowe tysiąclecie chrześcijaństwa i doskonale zdajemy sobie sprawę, że Jego wezwanie do nowej ewangelizacji jest wciąż aktualne. W tych zwięzłych słowach wyznaczał cel: budzenie

„żywej, świadomej i odpowiedzialnej wiary”. Potem twierdził, że ma to być dzieło wspólne biskupów, kapłanów, zakonników i świeckich.

Chciałbym dziś wraz z wami, drodzy Bracia, zatrzymać się na tym temacie. Wiemy dobrze, że pierwszym odpowiedzialnym za dzieło ewangelizacji jest biskup, na którego barkach spoczywają *tria munera*: prorockie, kapłańskie i pasterskie. W swojej książce „Wstańcie, chodźmy!”, zwłaszcza w rozdziałach „Pasterz”, „Znam owce moje”, „Sprawowanie sakramentów”, Jan Paweł II, odwołując się do swojego doświadczenia, nakreślił plan drogi biskupiego posługiwania, które przynosi błogosławione owoce. Nie ma potrzeby cytować teraz fragmenty Jego przemyśleń. Wszyscy możemy sięgnąć do tego dziedzictwa, które nam zostawił, i obficie czerpać z Jego świadectwa. Jego poczucie odpowiedzialności za Kościół i za wierzących powierzonych trosce biskupa niech będzie dla nas wzorem i wezwaniem.

2. Księża diecezjalni

Pierwszymi współpracownikami biskupa w realizacji jego zadań są prezbiterzy. Ich przede wszystkim biskup powinien objąć swą troską. Jan Paweł II napisał: „Własnym stylem życia biskup pokazuje, że „wzorzec Chrystusowy” nie przeżył się, że jest wciąż aktualny, także i w dzisiejszych warunkach. Można powiedzieć, że diecezja odzwierciedla sposób bycia jej biskupa. Jego cnoty – jego czystość, praktyka ubóstwa, prostota, jego wrażliwość sumienia – zapisują się niejako w sercach kapłanów. A potem te wartości przekazują oni powierzonym im wiernym – i tak młodzi ludzie są pociągani do wielkodusznego odpowiadania na Chrystusowe wezwanie” (*Wstańcie, chodźmy!*).

Przykład biskupa jest niezmiernie ważny. Nie chodzi tu jednak tylko o nienaganny styl jego życia, ale także o troskę, aby te chrześcijańskie cnoty, o których pisał Jan Paweł II, głęboko wniknęły w tożsamość kapłanów w jego diecezji. Dlatego wprawdzie biskup powinien zwrócić szczególną uwagę na jakość wychowania w seminarium duchownym. Trzeba mieć na uwadze nie tylko intelektualne przygotowanie przyszłych kapłanów do ich zadań, ale także ich formację duchową i emocjonalną. W 1991 roku, podczas Synodu, biskupi postulowali, aby w seminariach była większa liczba ojców duchownych i by byli oni dobrze przygotowani do spełniania wymagającego zadania kształtowania ducha i weryfikowania uczuciowej gotowości seminarzystów do podjęcia zadań kapłańskich. Warto do tego postulatu powrócić. Niedawno ukazał się dokument Kongregacji do spraw Wychowania Katolickiego na temat dopuszczania do święceń kandydatów. Proszę Was, drodzy Bracia, o zastosowanie tego, co zostało w nim wskazane.

Ważne jest, aby proces kształcenia intelektualnego i duchowego nie kończył się na seminarium. Potrzeba stałej formacji kapłańskiej. Wiem, że w diecezjach polskich przykładą się do tego dużą wagę. Organizowane są kursy, dni skupienia, rekolekcje i inne spotkania, podczas których księża mogą dzielić się swoimi problemami i sukcesami duszpasterskimi, umacniając się nawzajem w wierze i pasterskim zapale. Proszę, aby ta praktyka była kontynuowana.

Biskup ze swej strony, jako Pasterz, jest wezwany, aby otaczał serdeczną, ojcowską troską swoich kapłanów. Winien tak zorganizować swoje zajęcia, aby mieć czas dla kapłanów, aby ich z uwagą wysłuchać i wspomóc w trudnościach. W przypadku kryzysów powołania, jakie mogą przeżywać kapłani, biskup powinien zrobić wszystko, co w jego mocy, aby ich wesprzeć i przywrócić im pierwotny zapał i miłość do Chrystusa i do Kościoła. Nawet wtedy, gdy konieczne jest napomnienie, niech nie zabraknie tej ojcowskiej miłości.

Bogu dziękuję za to, że wciąż darzy Polskę łaską licznych powołań. Szczególnie region południowy, który drodzy Bracia reprezentujecie, jest pod tym względem bogaty. Mając na uwadze ogromne potrzeby Kościoła powszechnego, proszę Was, abyście zachęcali Waszych prezbiterów do podejmowania posługi misyjnej, czy też pracy duszpasterskiej w krajach, w których brak duchowieństwa. Wydaje się, że jest to dziś szczególne zadanie, a nawet w pewnym sensie obowiązek Kościoła w Polsce. Posyłając jednak kapłanów za granicę, zwłaszcza na misje, pamiętajcie, aby zapewnić im oparcie duchowe i wystarczającą pomoc materialną.

3. Zakony

Jan Paweł II napisał: „Zakony nie utrudniały mi życia. Ze wszystkimi miałem dobre kontakty, uznając w nich

wielką pomoc w misji biskupa. Mam tu na myśli także to wielkie zaplecze duchowe, jakie stanowią zakony kontemplacyjne" (*Wstańcie, chodźmy!*).

Różnorodność charyzmatów i posług, jakie spełniają zakonnicy i zakonnice, czy też członkowie świeckich instytutów życia konsekrowanego, jest wielkim bogactwem Kościoła. Biskup może i powinien zachęcać je do włączania się w diecezjalny program ewangelizacji i podejmowania duszpasterskich zadań, zgodnie z ich charyzmatem, we współpracy z kapłanami diecezjalnymi i wspólnotami świeckich. Wspólnoty zakonne i poszczególni zakonnicy, choć z prawa podlegają swoim przełożonym, „w sprawach, które dotyczą duszpasterstwa, publicznego wykonywania kultu Bożego oraz innych dzieł apostołskich (...) podlegają władzy biskupów” – jak stanowi Kodeks Prawa Kanonicznego (kan. 678 § 1). Ponadto Kodeks zachęca biskupów diecezjalnych i przełożonych zakonnych, aby „w zakresie zlecenia dzieł apostołskich zakonnikom” działali „we wzajemnym porozumieniu” (kan. 678 § 3).

Bardzo zachęcam Was, Bracia, abyście otoczyli swą troską żeńskie wspólnoty zakonne, jakie znajdują się w Waszych diecezjach. Siostry podejmujące różnorakie posługi w Kościele zasługują na najwyższy szacunek, a ich praca powinna być uznawana i właściwie doceniona. Nie powinny też być one pozbawione właściwej opieki duchowej oraz możliwości intelektualnego rozwoju i wzrastania w wierze.

W szczególny sposób kładę Wam na serce losy zakonów kontemplacyjnych. Ich obecność w diecezji, ich modlitwa i wyrzeczenia niech zawsze będą dla Was oparciem i pomocą. Z Waszej zaś strony starajcie się wychodzić naprzeciw ich potrzebom, również tym materialnym.

Niestety w ostatnich latach notuje się spadek powołań zakonnych, zwłaszcza żeńskich. Trzeba zatem wspólnie z odpowiedzialnymi przełożonymi zakonnymi podjąć refleksję nad powodami tego stanu rzeczy i zastanowić się, w jaki sposób budzić i wspierać nowe powołania do zakonów żeńskich.

4. Laikat

Niech w refleksję nad rolą wiernych świeckich w dziele ewangelizacji wprowadzą nas znowu słowa mojego wielkiego Poprzednika: „Świeccy, realizując swoje powołanie w świecie, mogą osiągać świętość nie tylko przez czynne zaangażowanie na rzecz biednych i potrzebujących, ale także ożywiając społeczeństwo duchem chrześcijańskim, przez wypełnianie swych obowiązków zawodowych i świadectwo przykładowego życia rodzinnego” (*Wstańcie, chodźmy!*).

W czasach, w których – jak pisał Jan Paweł II - „Europejska kultura sprawia wrażenie ‘milczącej apostazji’ człowieka sytego, który żyje tak, jakby Bóg nie istniał” (*Ecclesia in Europa*, 9) Kościół nie przestaje obwieszczać światu, że Jezus Chrystus jest jego nadzieją. W tym dziele niezastąpione jest miejsce ludzi świeckich. Ich świadectwo wiary często jest szczególnie wymowne i skuteczne, bo jest dawane w codziennej rzeczywistości i w środowiskach, do których często kapłan dociera z trudem.

Jednym z głównych celów działalności laikatu jest odnowa moralna społeczeństwa. Nie może być ona powierzchowna, wycinkowa i doraźna. Powinna charakteryzować się głęboką przemianą w etosie ludzi, to znaczy przyjęciem właściwej hierarchii wartości, według której kształtować się będą postawy.

Specyficznym zadaniem laikatu jest udział w życiu publicznym i w polityce. W adhortacji apostołskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II przypomniał, że „prawo i obowiązek uczestniczenia w polityce dotyczy wszystkich i każdego” (n. 42). Kościół nie utożsamia się z żadną partią, wspólnotą polityczną ani z systemem politycznym, natomiast przypomina zawsze, aby świeccy zaangażowani w życie publiczne dawali odważne i czytelne świadectwo wartościom chrześcijańskim. Mają je głosić i bronić ich, gdy zostaną zagrożone. Będą to czynić na forum publicznym, zarówno w debatach gremiów politycznych, jak i w mediach. Jednym z ważnych zadań wynikających z procesu integracji europejskiej jest odważna troska o zachowanie tożsamości katolickiej i narodowej Polaków. Prowadzony przez laikat katolicki dialog w płaszczyźnie spraw politycznych okaże się skuteczny i służyć będzie dobru wspólnemu, gdy jego podstawą będą: umiłowanie prawdy, duch służby oraz solidarność w dziele angażowania się na rzecz dobra wspólnego. Zachęcam Was, drodzy Bracia, do wspierania tej posługi laikatu, z poszanowaniem słusznej autonomii polityki.

Wymieniłem tylko niektóre formy zaangażowania laikatu w dziele ewangelizacji. Inne, jak duszpasterstwo rodzin, duszpasterstwo młodzieży czy działalność charytatywna będą tematem dalszej refleksji podczas spotkania z trzecią grupą biskupów polskich. Teraz zaś życzę Wam, aby harmonijna współpraca wszystkich stanów w Kościele pod Waszym światłym przewodnictwem przynosiła owoce przemiany świata w duchu Chrystusowej Ewangelii.

Zawierając Matce Bożej Wasze biskupie posługiwanie, z miłością Wam błogosławię. Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

[01568-09.01] [Testo originale: Polacco]

• TRADUZIONE IN LINGUA ITALIANA

Cari Fratelli nel ministero episcopale,

Do il mio cordiale benvenuto a tutti Voi. Sono lieto di poter ospitare il secondo gruppo di Vescovi polacchi qui giunti per la visita *ad limina apostolorum*.

1. La nuova evangelizzazione

Durante il suo primo pellegrinaggio in Polonia Giovanni Paolo II disse: "Dalla croce a Nowa Huta è cominciata la nuova evangelizzazione: *l'evangelizzazione del secondo Millennio*. Questa Chiesa lo testimonia e lo conferma. Essa è sorta da una viva consapevole fede, e bisogna che continui a servire la fede. L'evangelizzazione del nuovo millennio deve riferirsi alla dottrina del Concilio Vaticano II. Deve essere, come insegna questo Concilio, *opera comune* dei Vescovi, dei sacerdoti, dei religiosi e dei laici, opera dei genitori e dei giovani" (9.06.1979).

Era allora, se non il primo, uno dei primi interventi del mio grande Predecessore sul tema della nuova evangelizzazione. Parlò del secondo millennio, ma non vi è dubbio che stava pensando ormai al terzo. Sotto la sua guida siamo entrati in questo nuovo millennio del cristianesimo, prendendo coscienza della costante attualità della sua esortazione ad una nuova evangelizzazione. Con queste brevi parole stabiliva il fine: risvegliare una fede "viva, consapevole e responsabile". Successivamente egli affermò che ciò doveva essere opera comune dei Vescovi, dei sacerdoti, dei consacrati e dei laici.

Vorrei oggi, insieme a voi, cari Fratelli, soffermarmi su questo tema. Sappiamo bene, che il primo responsabile per l'opera dell'evangelizzazione è il Vescovo, sulle cui spalle sono posti *tria munera*: profetico, sacerdotale, pastorale. Nel suo libro *Alzatevi, andiamo!*, specialmente nei capitoli: "Pastore", "Conosco le mie pecore" e "L'amministrazione dei sacramenti", Giovanni Paolo II, richiamandosi alla propria esperienza, tracciò il progetto del cammino del ministero episcopale perché porti frutti beati. Non occorre riportare ora i passi delle sue riflessioni. Tutti possiamo ricorrere al patrimonio che ci ha lasciato, ed attingere abbondantemente alla sua testimonianza. Sia per noi modello e stimolo il suo senso di responsabilità per la Chiesa e per i credenti affidati alla sollecitudine del Vescovo.

2. I presbiteri diocesani

I primi collaboratori del Vescovo nella realizzazione dei suoi compiti sono i presbiteri; a loro, prima che a tutti gli altri, dovrebbe rivolgersi la sollecitudine del Vescovo. Giovanni Paolo II scrisse: "Con il proprio stile di vita, il Vescovo mostra che «il modello di Cristo» non è superato e che, anche oggi, resta sempre attuale. Si può dire che una diocesi rispecchia il modo d'essere del suo Vescovo, le cui virtù – la castità, la pratica della povertà, lo spirito di preghiera, la semplicità, la sensibilità di coscienza – in un certo senso si inscrivono nei cuori dei sacerdoti. Questi, a loro volta, trasmettono tali valori ai fedeli loro affidati, ed è così che i giovani vengono indotti a dare una generosa risposta alla chiamata da parte di Cristo" (*ibid.*, p. 101).

L'esempio del Vescovo è estremamente importante: qui non si tratta soltanto di uno stile di vita ineccepibile, ma anche della premurosa sollecitudine affinché le virtù cristiane di cui scrisse Giovanni Paolo II, penetrino profondamente nell'anima dei sacerdoti nella sua diocesi. Per questo, il Vescovo dovrebbe fare particolare attenzione alla qualità della formazione nel seminario. Bisogna tener presente non soltanto la preparazione

intellettuale dei futuri sacerdoti per i loro futuri compiti, ma anche la loro formazione spirituale ed emotiva. Durante il Sinodo del 1991 i Vescovi espressero la richiesta di un maggior numero di padri spirituali nei seminari, i quali fossero ben preparati a svolgere l'esigente compito di formare lo spirito e verificare la disponibilità affettiva dei seminaristi per assumere i compiti sacerdotali. Vale la pena tornare a quella richiesta. Recentemente è stato pubblicato il documento della Congregazione per l'Educazione Cattolica riguardo all'ammissione dei candidati agli Ordini sacri. Vi prego, cari Fratelli, di porre in atto quanto è in esso indicato.

È importante che il processo di formazione intellettuale e spirituale non termini con il seminario. È necessaria una costante formazione sacerdotale. So che nelle diocesi polacche si attribuisce a ciò una grande importanza. Vengono organizzati dei corsi, giorni di ritiro, esercizi spirituali ed altri incontri, durante i quali i sacerdoti possono condividere i loro problemi e i loro successi pastorali, confermandosi vicendevolmente nella fede e nell'entusiasmo pastorale. Vi prego di continuare in tale prassi.

Il Vescovo, da parte sua, come Pastore, è chiamato a circondare i suoi sacerdoti di paterna premura. Dovrebbe organizzare i propri impegni in modo da aver tempo per i presbiteri, per ascoltarli attentamente e per aiutarli nelle difficoltà. In caso di crisi vocazionale, a cui i sacerdoti possono essere soggetti, il Vescovo dovrebbe fare il possibile per sostenerli e per restituire loro lo slancio originale e l'amore per Cristo e per la Chiesa. Perfino quando è necessaria un'ammonizione, non deve mancare l'amore paterno.

Rendo grazie a Dio perché Egli continua ad elargire alla Polonia la grazia di numerose vocazioni. In modo particolare la regione meridionale che voi, cari Fratelli, rappresentate, sotto questo aspetto è ricca. Avendo presenti le enormi necessità della Chiesa universale, Vi prego, di incoraggiare i vostri presbiteri ad intraprendere il servizio missionario, oppure l'impegno pastorale nei Paesi dove c'è scarsità di clero. Sembra che oggi questo sia un compito particolare, e in un certo senso perfino un dovere della Chiesa in Polonia. Inviando i sacerdoti all'estero, tuttavia, specialmente nelle missioni, ricordate di assicurare loro il sostegno spirituale e un sufficiente aiuto materiale.

3. Gli Ordini religiosi

Giovanni Paolo II scrisse: "Gli ordini religiosi non mi hanno mai reso difficile la vita. Con tutti ho avuto buoni rapporti, riconoscendo in essi un grande aiuto per la missione del Vescovo. Penso anche a quelle grandi riserve di energie spirituali che sono gli Ordini contemplativi" (*Alzatevi, andiamo*, p. 95).

La diversità dei carismi e dei servizi che compiono i religiosi e le religiose, oppure i membri degli istituti laici di vita consacrata, è una grande ricchezza della Chiesa. Il Vescovo può e deve incoraggiarli ad inserirsi nel programma diocesano di evangelizzazione e ad assumere i compiti pastorali, conformemente al loro carisma, in collaborazione con i sacerdoti e con le comunità dei laici. Le comunità religiose e i singoli consacrati, sebbene di diritto soggetti ai propri superiori, "in ciò che riguarda la cura delle anime, l'esercizio pubblico del culto divino e le altre opere di apostolato" sono "soggetti alla potestà del Vescovo", come recita il CIC (can. 678 § 1). Inoltre il Codice invita i Vescovi diocesani e i Superiori religiosi a procedere "nell'organizzare le attività apostoliche dei religiosi... su un piano di reciproca intesa" (can. 678 § 3).

Vi incoraggio molto, Fratelli, a circondare della vostra premura le comunità religiose femminili, che si trovano nelle vostre diocesi. Le suore che assumono svariati servizi nella Chiesa, meritano sommo rispetto, e il loro lavoro deve essere riconosciuto ed opportunamente apprezzato. Non devono essere private di un adeguato sostegno spirituale e di possibilità di sviluppo intellettuale e di crescita nella fede.

In modo particolare vi raccomando di prendere a cuore le sorti degli Ordini contemplativi. La loro presenza nella diocesi, la loro preghiera e le loro rinunce siano sempre per Voi di sostegno e di aiuto. Da parte vostra cercate di venir incontro alle loro necessità, anche materiali.

Negli anni recenti, purtroppo, si osserva una diminuzione di vocazioni religiose, particolarmente di quelle femminili. Bisogna dunque, insieme ai responsabili superiori religiosi, riflettere sulle cause di questo stato di cose e pensare in quale modo si possano risvegliare e sostenere nuove vocazioni femminili.

4. Il laicato

Nella riflessione sul ruolo dei laici nell'opera di evangelizzazione ci introducano le parole del mio grande Predecessore: "I laici possono realizzare la propria vocazione nel mondo e raggiungere la santità non soltanto impegnandosi attivamente a favore dei poveri e dei bisognosi, ma anche animando con spirito cristiano la società mediante l'adempimento dei loro doveri professionali e la testimonianza di una vita familiare esemplare" (*Alzatevi, andiamo!*, p. 91).

In tempi in cui – come scrisse Giovanni Paolo II – "la cultura europea dà l'impressione di una «apostasia silenziosa» da parte dell'uomo sazio che vive come se Dio non esistesse" (*Ecclesia in Europa*), la Chiesa non cessa di annunziare al mondo che Gesù Cristo è la sua speranza. In quest'opera il ruolo dei laici è insostituibile. La loro testimonianza della fede è particolarmente eloquente ed efficace, perché è data nella realtà quotidiana e negli ambiti, ai quali un sacerdote accede con difficoltà.

Uno dei principali scopi dell'attività del laicato è il rinnovamento morale della società, che non può essere superficiale, parziale ed immediato. Dovrebbe caratterizzarsi per una profonda trasformazione nell'ethos degli uomini, cioè per l'accettazione di un'opportuna gerarchia dei valori, secondo la quale si formino gli atteggiamenti.

Compito specifico del laicato è la partecipazione alla vita pubblica e a quella politica. Nell'Esortazione apostolica *Christifideles laici* Giovanni Paolo II ricordò che "tutti e ciascuno hanno diritto e dovere di partecipare alla politica" (n. 42). La Chiesa non si identifica con nessun partito, con nessuna comunità politica né con un sistema politico, ricorda invece sempre che i laici impegnati nella vita politica devono dare una coraggiosa e leggibile testimonianza dei valori cristiani, che vanno affermati e difesi nel caso che siano minacciati. Lo faranno pubblicamente, sia nei dibattiti di carattere politico che nei mass media. Uno dei compiti importanti, derivanti dal processo dell'integrazione europea, è la coraggiosa sollecitudine nel conservare l'identità cattolica e nazionale dei Polacchi. Il dialogo condotto dal laicato cattolico a livello di questioni politiche si dimostrerà efficace e servirà il bene comune quando alla base ci saranno: l'amore della verità, lo spirito di servizio e la solidarietà nell'impegno a favore del bene comune. Vi esorto, cari Fratelli, a sostenere questo servizio del laicato, nel rispetto per una giusta autonomia politica.

Ho elencato soltanto alcune forme dell'impegno del laicato nell'opera di evangelizzazione. Le altre, come la pastorale familiare, la pastorale dei giovani o l'attività caritativa, saranno il tema di un'ulteriore riflessione durante l'incontro con il terzo gruppo dei Vescovi polacchi. Ora vi auguro che un'armoniosa collaborazione di tutti gli stati di vita nella Chiesa, sotto la vostra illuminata guida, produca frutti di trasformazione del mondo nello spirito del Vangelo di Cristo.

Nell'affidare alla Madonna il vostro ministero episcopale, con affetto tutti vi benedico. Sia lodato Gesù Cristo!

[01568-01.01] [Testo originale: Polacco]
